

De la arta religioasă la arta profană

Până la începutul secolului al XIX-lea, operele de artă realizate pe meleagurile noastre erau destinate Bisericii, Palatului Domnesc sau caselor boierești. Executate în condițiile specifice impuse de arhitectură, ele constau mai ales din picturi în frescă sau tempera. Fiind create pentru serviciul religios și pentru a înfrumuseța sfintele lăcașuri, subiectele alese erau, în mod firesc, din *Vechiul* și *Noul Testament*. Portretul și peisajul erau tratate diferit față de arta apuseană. Cel mai adesea, portretul reprezenta ctitorul sau ctitorii unui lăcaș, avea dimensiuni mari și se găsea în pronaosul bisericii, iar peisajul era un decor de fond în compozițiile sacre.

În a doua și a treia decadă a secolului al XIX-lea, lucrările de artă încep să aibă rolul de a trezi sentimentul patriotic sau devin atractive prin ele însele. Odată cu apariția artei profane, se schimbă și felul în care sunt priviți artizanii și zugravii de biserică, al căror prestigiu în creștere îi propulsează în elita societății. Această schimbare de mentalitate este influențată și de contactul cu Occidentul, direct sau prin intermediul pictorilor portrețiști care străbat țările române și trezesc gustul celor pe care îi imortalizează. Mai mult, maeștrii străini se stabilesc aici, fiind primii profesori în diferitele școli care se înființează.

Carol Wallenstein (Wahlstein) de Vella (1795-1858), pictor, muzeograf și profesor austriac de origine croată, este primul pictor străin pe care îl întâlnim la București, primul profesor de desen al Școlii de la Sfântul Sava – calitate în care l-a inițiat pe Theodor Aman –, și primul director (1837) al Muzeului Național de Istorie Naturală și Antichități, înființat tot la Sf. Sava, în 1834. La Iași activează din 1830 Niccolò Livaditti (1804-1858), pictor și portretist italian, Giovanni Schiavoni (1804-1844), alt pictor italian, profesor la Academia Mihăileană între 1837 și 1843 și

unii artiști germani. O activitate îndelungată a avut Anton Chladek (1794-1882), pictor austriac de naționalitate cehă, în atelierul căruia a învățat să picteze icoane Nicolae Grigorescu. De asemenea, un rol important în dezvoltarea picturii românești l-a avut Carol Popp de Szathmári, despre care vom vorbi în paginile care urmează.

Dacă în pictură a existat o tradiție autohtonă, diferită de cea apuseană, în sculptură nu am avut așa ceva. Reprezentările de oameni sau animale au lipsit aproape cu desăvârșire până la jumătatea secolului al XIX-lea, singurele realizări notabile fiind unele ornamente din biserici și inscripțiile în relief de pe pietrele de mormânt ale domnitorilor și ale familiilor acestora.

Primul nume important în sculptura românească modernă este Karl Storck (1826-1887), gravor și sculptor german stabilit în București în 1849, profesor de sculptură la Școala de Arte Frumoase din București (1865). Fiii săi, Carol Storck (1854-1926) și Frederic Storck (1872-1942), au fost de asemenea sculptori. Dintre artiștii formați de Karl Storck îi vom aminti pe Ion Georgescu¹ și Ștefan Ionescu-Valbudea².

Numele reprezentanților „artelor frumoase” apar târziu în nomenclatura stradală bucureșteană: N. Grigorescu în 1907 și Theodor Aman în 1909³. Nu avem un cartier numai al pictorilor și al sculptorilor (așa cum nu avem nici un cartier al arhitecților), dar observăm că în cartierul Titan s-au adunat, începând din 1967, zece artere cu astfel de nume: C. Brâncuși, Gh. Tattarescu, N. Grigorescu, Th. Pallady, Camil Ressu, Jean Al. Steriadi, Gh. Petrașcu, Ion Țuculescu, Victor Brauner, Rudolf Schweitzer-Cumpăna.

Există și trei cazuri în care atribuirile de nume s-au făcut simultan și grupat: (a) prin hotărârea de Consiliu Comunal din 7 aprilie 1931, două străzi alăturate, situate la sud de bd. Banul Manta, au primit, respectiv, numele pictorilor Sava Henția și

¹ *Ion Georgescu* (1856-1898), sculptor, pictor și profesor român.

² *Ștefan Ionescu-Valbudea* (1856-1918), sculptor și profesor român.

³ Str. N. Grigorescu, aflată în zona Palatului Regal, a fost demolată, în schimb, str. Theodor Aman s-a păstrat.

Carol Popp de Szathmári; (b) ținând cont de legăturile de prietenie dintre pictorii Barbu Iscovescu, Ion Negulici și Daniel Constantin Rosenthal, decizia nr. 22 528 din 11 iunie 1948 a aceluiași for atribuia numele lor pentru trei străzi alăturate din parcelarea Jianu (cartierul Primăverii); (c) prin decizia nr. 66 din 17 ianuarie 2000 a primarului general s-a hotărât ca trei străzi din cartierul Băneasa să primească numele a trei critici de artă: Petru Comarnescu, Ionel Jianou și George Oprescu.

16. Theodor **Aman**, pictor

* 1856: ulița Sorescu.

* 1871 Ghid, Pappasoglu: Soarelui.

- 1909.06.08c, 1/1909, 111v: Soarelui → Theodor **Aman**.

* 1914: Theodor **Aman**, între calea Griviței și str. dr. Karl Lueger¹ (acum str. Henri Mathias Berthelot).

* 1962: Theodor **Aman** (raionul 16 Februarie).

* 1969: Theodor **Aman** (sectorul 7).

* 1982, 2001: Theodor **Aman** (sectorul 1). Traseu neschimbat.

Informații biografice

Theodor **Aman** (20 martie 1831, Câmpulung – 19 august 1891, București), pictor și grafician român. Fiul Despinei (Pepica), (n. Paris), și al lui Dimitrie Dimo, poreclit **Aman**², negustor, înălțat serdar în 1818.

Urmează Școala Centrală din Craiova și Școala de la Sf. Sava din București, avându-i ca profesori de desen pe Constantin Lecca, respectiv, Carol Wallenstein. Studiază pictura la Paris cu M.M. Drolling³ (1850-1851) și cu François-Édouard Picot⁴. Călătorește la Constantinopol, în Crimeea și în Italia, după care se stabilește la București (1858). În 1853 debutează la Salonul

¹ *Karl Lueger* (1844-1910), om politic austriac, primar al Vienei (1897-1910), susținător al cauzei românilor din Transilvania.

² aman (tc. veche) = îndurare, iertare.

³ *Michel Martin Drolling* (1789-1851), pictor francez. Subiecte istorice și portrete.

⁴ *François-Édouard Picot* (1786-1868), pictor francez. Subiecte religioase și istorice.

Oficial de la Paris cu *Autoportret*¹, iar în 1855 participă la Expoziția Universală de la Paris cu *Bătălia de la Alma*.

Deosebit de prolific, creația sa a oscilat între academism și romantism, cu unele ecouri impresioniste. Lucrări cu subiect istoric (*Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazul*, 1852; *Bătălia de la Oltenița*, 1854; *Proclamarea Unirii*, 1861; *Vlad Țepeș și solii turci*, 1862-1863?; *Moartea lui Lăpușneanu*, 1872; *Izgonirea turcilor la Călugăreni*, 1872; *Tudor Vladimirescu*, 1874-1876; *Boierii surprinși la ospăț de trimișii lui Vlad Țepeș*, 1886-1887?), tablouri de gen (*Vara la țară*, 1878; *Pe terasă la Sinaia*, 1888), portrete (*Principesa Zoe Brâncoveanu*, 1859; *Barbu Catargiu*, 1862; *Iancu Văcărescu*, 1864), autoportrete, scene câmpenești (*Petrecere cu lăutari*, 1851; *Horă la Ani-noasa*, 1890), natură statică.

Fondator împreună cu Gh. Tattarescu al Școlii Naționale de Arte Frumoase din București (1864). A fost primul director al acestei instituții (până în 1891) și al Pinacotecii din București, afiliate ei. Din 1872 a început să lucreze gravură în tehnica acvaforte, ținând și primele cursuri de gravură.

A participat la numeroase expoziții în țară și în străinătate (Paris, Viena). Expoziții retrospective la București (1883, 1890).

A fost căsătorit (1865) cu Ana Politimos² (1841-1926), care a primit ca dotă un teren în București, pe str. Clemenței (acum C.A. Rosetti). Aici și-a construit o casă în perioada 1868-1869, una dintre cele mai frumoase reședințe particulare ale vremii. Ridicată și decorată la interior după planurile sale, cu ajutorul lui Friedrich Scheller³, are decorația exterioară realizată în colaborare cu Karl Storck⁴. Clădirea găzduia și atelierul pictorului. În

¹ Tabloul, aflat la Muzeul Național de Artă al României, a ars în timpul evenimentelor din decembrie 1989, când o parte din clădirea muzeului a fost incendiată.

² Aceasta a divorțat de primul soț, Gh. Niculescu-Dorobanțu, pentru a se căsători cu Theodor Aman.

³ *Friedrich Scheller* (1821-1883), arhitect german, stabilit în București.

⁴ *Karl Storck* (1826-1887), sculptor român de origine germană, primul profesor de sculptură la Școala Națională de Arte Frumoase din București.

1904, soția sa a vândut-o statului român împreună cu toate lucrările artistului, inclusiv mobilierul¹, iar în 1908 s-a deschis aici Muzeul Theodor Aman, cel mai vechi muzeu de artă din București². Creațiile sale pot fi admirate de asemenea în muzee din București, Craiova, Iași, Sibiu, Ploiești și din alte orașe ale țării.

A fost distins cu Medalia Bene Merenti, clasa I, și cu Ordinele Steaua României, în grad de Ofițer, și Coroana României, în grad de Comandor. Membru post-mortem al Academiei Române (1991). Străzi din Câmpulung, Craiova, Ploiești, Bacău, Timișoara și București poartă numele lui Theodor **Aman**.

A fost înmormântat în cimitirul Bellu din București.

17. Ion **Andreescu**, pictor

* 1871 Ghid, Pappasoglu: Lira.

* 1899: fundătura Lirei, între bd. Ferdinand și str. Lirei; str. Lirei, între str. Horei și bd. Pache Protopopescu.

- 1921.02.11c, 1/1921, 23: fundătura Lirei → George Coșbuc.

* 1923: George Coșbuc, între bd. Ferdinand și bd. Pache Protopopescu.

- 1948.07.20pg, PMB-EIC decizia nr. 35 744; 1948.07.14n, PMB-EIC vol. X: George Coșbuc → Pictor **Andreescu**.

* 1962: Pictor **Andreescu** (raionul 23 August).

* 1969: Ion **Andreescu** (sectorul 3).

* 1982, 2001: Ion **Andreescu** (sectorul 2). Traseu neschimbat.

Informații biografice

Ion **Andreescu** (București: 15/27 februarie 1850 – 22 octombrie/3 noiembrie 1882), pictor român. S-a născut într-o familie

¹ Statul român a fost reprezentat de Spiru Haret, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice. Prin Actul de vânzare cu nr. 5104/4 iunie 1904, cumpărătorul prelua datoria familiei Aman de 70 000 lei la Creditul Funciar Urban și se obliga să-i plătească Anei Aman o rentă viageră de 800 de lei.

² Primul director al muzeului a fost Al. Tzigara-Samurcaș, iar custode, D. Georgescu-Victorian. Muzeul se află pe str. C.A. Rosetti, nr. 8.